

ACC. N:R M. 15294: 1-11.

Landskap: *Skåne* Upptecknare: *Mårtz's Leabo, Lund*
Härad: *N. Asbo* | *Rönneberg* Berättare: *Oskar Olsson, Billberga*
Socken: *Örkelljunga* | *Billberga* Berättarens yrke: *smedmästare*
Örkelljunga m.fl. *m.fl.*
Uppteckningsår: *1961* Född år *1899* i *Örkelljunga*

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

I smeden. s. 1-11.

Lu F 111

1914 började jag hos bröderna Kristiansson i Örkelljunga. Där var jag i tre år. Bröderna, som var mina mästare var tre stycken. Det var min far som skaffade mig arbetet för jag ville inte vara bonddräng. Min far var maskinist.

Vi var fyra man och en lärling. Och det var till och börja slägga. Vi började halv sju på morgonen, och sedan fick vi mat vid halv åtta. Och sedan var det till att slägga igen till middag. Då var vi inne och åt en bit; det tog en kvart ungefär. Och sedan var vi på släggan igen och gängade bultar, sånt var det ju första åren. Och sedan blev det eftermiddagskaffe, de kallar det ju "meattan" där uppe. Och sedan höll vi på till halv sju på kvällen.

De tillverkade ganska många nya vagnar, både åkvagnar, last- och buster-vagnar där uppe i bygden upp mot Halland. Och bland annat gammalt de beslog var också träharvar med järnpinnar. Vi tillverkade de järnpinnarna. Då fällde vi in en stålbit i ändan och svetsade dem i fyren. Vad en sådan harv kostade kommer jag inte alls ihåg. Vi gjorde sådana här odlingshackor, och de gjordes i järn och så en stålbit i kanten. Och så slets järnet av och så höll det rätt så skarpt.

Det som var styvast det var att lägga på axlar. Det gjorde vi i fyren, man lade på en järnbit, och så var det till att slägga på sänket, fjällarhammar fanns ju inte på den tiden. Och så fick ju en annan på med fil där och fila och passa till så gott det gick. Det tyckte jag var det värsta. Numera svarvas det ju.

Och så hade de gammaldags plogar; de hade mycket mossjord. De köpte skären och de skulle passas till plogen. Det var rätt så kinkigt, de skulle gå "lagom i jord", som de säger, och "lagom i land", i sidan. Det fick vara kläm på plogar. Plogarna kom huvudsakligen från Norrahammar. Det var i början av min lärotid, jag höll på där uppe i skogsbygden rätt många år, ungefär till 1920. Sedan kom jag hit här på slätten; då var det ju Harvesterplogar.

Jag var i Örkelljunga i tre år som lärling. Jag kunde inte lära mer

där, för de var fär många man, som arbetade där, de tre bröderna och en gesäll. De gjorde mycket vagnar uppåt Halland då under förra kriget.

Sedan flyttade jag till Skånes Fagerhult. De byggde en skrädderifabrik där, och min far lade rörledningarna, vatten och avlopp och gas. Lärling fick man vara i tre år. Första året hade man femtio kronor i lön, och så mat och logi. Andra året fick man hundra kronor, och tredje året tvåhundra kronor.

På söndagarna rodde man turister på sjön, och så var jag med i skytteförening, och för övrigt var man ju medlem av familjen där.

Sedan kom jag till Oderljunga. Då var jag inte precis lärling mer, där var en lärling, så man steg ju i graderna. Och sedan började man ju smida mer, slå vagnar och passa till de där plogskärarna och sko hästar och sådant, det kom ju efter hand.

Jag kan inte klaga på behandlingen som lärling. Den enda nackdelen var att de var för många äldre; jag fick slägga vid den fyren eller den fyren, och så smidde vi bultar och så fick man gånga dem, och fila axlar och sådant där, det fick jag jobba med. Man fick ju egentligen inte smida riktigt, man fick smida hjulnit och bult och litet sådant smått. På egen hand fick jag inte arbeta förrän jag kom till Oderljunga. Det andra blev ju fram och tillbaka, där man behövdes - måla vagnar och allt sådant där. Det gjorde smederna på den tiden. Då fick lärlingen måla hjulen och det var ju drygt innan han fick målat alla ekror.

Smedjan i Örkelljunga låg strax ovanför samhället. Och där hade vi en mycket stor skorsten. Och så hade vi två fyrar och en ambott vid varje. Där var plats till en lastvagn och en fjädervagn och kanske något annat redskap. Och så hade vi skostallet utanför.

Bröderna hade övertagit smedjan efter sin far. De hade ingen fläkt, när jag kom dit, utan jag drog bälgen. Fläkten kom ett år efter att jag hade kommit dit. Det underlättade kolossalt. De hade en motor till en bormaskin och en slipskiva på en bänk. Den var elektrisk och den hade de fått 1914. Och så kom fläkten 1915.

Av verktygen tillverkade vi själva smidestänger och sänken. De hade ju hjulringbultmaskin och en klippmaskin, och så en stukmaskin förstås. Till vagnarna köpte de fabriksaxlar, utom lastvagnarna, fabriksaxlar och fjädrar ifrån Hjo. Det blev ett uppsving då, vid första världskriget, det

var många hallänningar som köpte vagnar då. I smedjan lade de an på att tillverka vagnar, och så blev de rekommenderade och de var ju naturligtvis bra på den tiden, det var ju gamla rejäla smeder. Ja, gamla var de ju inte för de var ju något över tjugo år, mellan tjugo och trettio, och så bodde de hemma hos sina föräldrar, gamla frun hade hushållet. Det var riktig gammal husmanskost vi fick; där slaktades ju grisar och där blev ju mat. Det enda jag tyckte var litet konstigt var när de hade skaktat, en stor gris, så blev där ju mycket flott, och till eftermiddagskaffet och förmiddagskaffet också, så kom där in flott till kaffet, jag tyckte inte riktigt om det, jag hade ju inte varit van vid det innan. Men man fick ju god aptit, så det gick ju lika bra det, Vi drack kaffe på morgonen och åt smörgåsar, eller med flott på, när de slaktade, annars var det ju smör. På kvällarna var det ju sill och potatis och stekt och så där. Och middagen det var ju som vanlig middag med kött och sådär, det var ju rejäl kost.

Det var mycket hovslagning där i Örkellunga. De kom hela mil ifrån runtom där. Det fanns en smedja till, en äldre smed. Han hade nere i samhället. De körde med oxar också på den tiden. Men där smiddes inga oxar. Det fanns en särskild anordning för att hålla hästen stilla. Många hästar var lekfulla, det var ju lätta, kvicka hästar. Och då hade de en smal spilta, precis så att hästen kunde komma in. Och så lade de en rem om och så ett rep upp om en bjälke, och så var där en som höll där. Och så hade de ett rep från remmen till stolpen i hörnan, så de drog benet in till där. Så kunde där stå en och stötta hästen där. Så kunde de inte kasta åt sidorna heller. Det var bara enstaka oroliga hästar, som fick gå in i spiltan, första gången de skoddes. De köpte hästskorna. En av bröderna hade varit på Alnarp och lärt och han skodde efter deras system. Själv har jag alltid köpt hästskor, det var bara när jag gick på Alnarp, som jag smidde, men det var ju bara för att träna upp och kunna göra skjutbeslag.

Hoven behövde inte mjukas upp när man skulle sko, utan det var bara till att verka av och så spika på skon.

Smeden höll själv upp alla fötterna på hästen, utom de hästar man inte kunde hålla, och de sattes i tvångsspiltan. Sedan de blev vana vid det, stod de så fint där. De var mycket bättre än de här tunga på slätten. De var lik-

som förständigare, de lärde sig fortare, och vande sig vid skoningen.

Verktygen vid skoningen var samma då som nu: hammare och hovtång, hovklinga och hovkniv och klubba och häfttång och häftjärn, och rasp.

Vissa benämningar var andra än nu; när bröderna sa till mig: gå ut i skostallet och hämta limen, så visste jag inte vad det var. Jag gick in igen och sade: jag kan inte se någon lime. Då gick den ene smeden med mig ut och pekade på en kvast; jag sade: är det en lime, jag trodde det var en kvast, och det hade de roligt åt. Ibland kallade man en häst för h o r s .

Jag kommer ihåg en gång när vi skulle göra en ny vagn. Vi hade svetsat ihop två axellängder(axeländar). Vi köpte ju axellängder och svetsade ihop dem i fyren. Och då sade en av bröderna: jag skall gå in efter far, han skall måla axlarna. Då tänkte jag, skall de målas nu? Och det var det samma som att han skulle rikta dem, ställa dem så att hjulen gick lagom, de skulle skeva visst. Det kallade de att måla axlarna, mätta dem hade väl varit ordet. Det gjorde deras far.

Vi tillverkade vagnar på vintern, vi hade beställningar, och vi tillverkade vagnar hela året. När det snöade och blev halt, åkte alle man på skoningen. Och så fick jag borra hål och sätta i skruvhakar, och riva av skor och så där. Man fick hjälpa till så gott man kunde och det kunde ju hålla på från morgon till kväll.

De var ju många män, så de var tvungna att ha vagnar. Dem gjorde vi bara på beställning, och så gjorde vi rätt mycket skogskälkar. Vi gjorde två sorter, vi gjorde kälkar med långa medar och de beslogs med fjäderstål undertill och styva till att hålla ihop under trädet, och de andra, parkälkarna, det var ju två i längd och de beslogs med stål undertill, först järn och sedan en stålskena under medarna. Och så var där häckakäppar, som de kallade det, sådana som de kör i skogen med, till att lyfta av och det var ju inte så konstigt, de var byggda till en häst och till två hästar. Dem tillverkade vi på vintern rätt mycket. Och så satte vi stålskenor på gamla.

Efter Örkelljunga kom jag till Oderljunga, ja jag kom egentligen till Hillstofta, men där var jag bara en liten tid. Jag lämnade Örkelljunga dels därför att jag inte kunde lära mer, när där var så många äldre, dels fick man mer betalt i Skånes Fagerhukt, jag hjälpte min far och där blev b

bättre betalt. Men när den fabriken blev färdig, så tog ju det slut. Och så kom jag upp till Oderljunga. Där började jag smida. Då hade jag god nytta av det vi hade hjort i Örkelljunga; fastän jag inte hade gjort det, så visste jag hur det skulle göras. Och då började jag smida och sko och det gick ju längs till bättre. Betalningen var femton kronor i veckan och mat och logi. Så jag tränade mig upp mycket där, han var inte så mycket i smedjan. Han köpte bil och körde litet trafik och han var road av litet affärer med djur och skog, så jag var mest i smedjan och en lärling till hjälp, och det gick relativt bra. Jag var där i två och ett halvt år kanske.

(Om fritiden i Örkelljunga:) Nej, vi spelade inte kort. Vi samlades inne rummet, där var ju de tre bröderna och gesällen och jag, och så var där ju jungfrun och de gamle. Och där lästes tidningar och där resonerades. Om lördagkvällar så skramlade vi till kakor, så fick jag köra ner till samhället och köpa kakor och så drackevikkaffe. Hela vintern var man hemma där, och man satt ju inne i rummet precis som familjen. På sommaren hade vi skyttepaviljongen, Örkelljunga skyttepaviljong, dem är ju omtalad, och man var ju med i skytteföreningen och man smatt in där utan att betala för man hade ju inte några kontanter vidare. Och där försökte man ju dansa litet och roa sig litet grann. Jag träffade några pojkar nere i byn, och vi brukade träffas, jag kommer inte ihåg vad de heter, vi träffades nere i samhället. En vinter kommer jag ihåg, där gick en sådan där väckelseövergång och de var med på det, det var ganska intressant, där var många, som blev frälsta där och det är ju minnen som man kommer ihåg.

I Oderljunga hade jag smedkammaren ovahför smedjan, och påkvällarna kom ju då byns grabbar, hela vintern så kom de upp i smedjan och där pratades ju och där spelades kort och underhölls tills det var tid att lägga sig.

I smedjan i Örkelljunga var det så att nästan alla som kom in där, de kom långt ifrån, på vintern, och då passade gamla frun på och bjöd in dem och bjöd kaffe på dem, och där kunde en fem-sex lantbrukare sitta och vänta tills det blev deras tur att få skott, och då kom där ju nyheter från alla håll, en annan hörde ju inte något vidare på det. Vi tyckte det var roligt

för om middagarna, när vi skulle äta middag, så skulle de alltid gå med in och sitta på soffan, kunderna, och då resonerades där ju om allt möjligt och det tyckte jag var rätt så trevligt, för många var långt utifrån landsbygden.

En smed var ju litet mer än t.ex. en snickare; det var ju mera konst ekler riktigt hantverk, en smed han skulle ju formåttill vid fyren allting som skulle.. Det var ju ett strå vassare än både vagnmakare och snickare. Smeder och vagnmakare, de hölls ju där uppe som fina hantverkare. Och det var de också på den tiden.

Betalningen sköttes genom årsräkning. De skrev upp för hela året, och sedan fick de betalt sedan, men hur de fick och hur kvicka de var till att betala, det känner jag knappast till.

Gesällen hade åtta kronor i veckan och maten. De blev gesäller efter 3-4 år, och var de sedan kompetenta så fick de åtta kronor. Och en gesäll, som skulle vara mycket skicklig, den fickade överbetala, han fick tio kronor och det var ju mycket högt.

(Om betalda extraarbeten:) Det enda jag fick något extra, det var när de skickade mig ut att öppna någon lås i något skåp eller sånt där. Då fick jag åka dit på kvällen efter arbetstiden. Dem gamle mästern han hade många nycklar, han var mycket intresserad av lås och så lände han mig dom där: prova till de går. Och jag kom ut till en ryttmästare, en mycket fin karl, och den andra nyckeln jag satte i skåpet, så öppnade jag det, och han tyckte det var för galet att en sådan där pojkvasker skulle öppna hans bästa lås. Han blev galen på mig, jag fick ju ge mig iväg, men frun hon kom ju och betalade mig sedan. Jag fick två kronor och det var ju mycket stora pengar, men jag blev ju riktigt utskälld också. Det var en sådan där gammal militär.

Jag har varit på många ställen. 1922 så tog jag hovslagarskola i Alnarp. Den tog tre månader, och sedan man hade tagit den, så blev det ju bättre, sedan fick man ju mer betalt. Man fick papper på det, och det är en mycket fin skoåa, mycket bra. Innan så skodde man ju en häst och så tittade man om han gick utan att halta, och då var man ju glad, men sedan man hade gått på skolan, hade man ju en annan åsikt, då behövde man inte titta på hästen, man visste att han skulle gå ändå.

På skolan fick vi börja med att bocka ihop två gamla hästskor och svetsa ihop till ett ämne och smida en sko och få träning till att göra skor. Och sedan kom där hästar, och så fick man ut och sko hästar. Och så fick man smida emellanåt; där var gjort några sådana där ämnen; så fick man börja på nytt järn och det var ju mycket bättre för det var mycket lättare. att få börja på en ny bit, för det blir ju mera jämnt och fint. Vi hade lektioner var- enda dag, en timme om dagen tror jag det var och så läxor. Teorin den första månaden var hästhovens fysiologi och anatomi och andra var det instruktions- män som hade teori om olika verktyg och olika hästskor. Verktygen var de sam- ma som man brukade använda. Tredje månaden blev det sjukbeslag, det var vete- rinären som gjorde sjukbeslag.

Man kan bara tänka sig när jag kom hit här på Hedegården, här var 26 hästar, och när en häst blev halt, fort skulle jag dit, och se vad som fatta- des den, och klarade jag inte av det, så tog ju veterinären det, men det kvittar för jag skulle dit först. - (Om diagnos:) För det första så ser man ju på hästen när den går, vilket ben det var, och då undersöker man pul- sen ovanför hoven. Där kan man känna pulsen om man sätter en finger vid var sida. Och om pulsen var för stark, så förstod man ju att där var inflammation i hoven. Och så undersökte man ju hoven ett tag och kramade runt om för att känna om där var någonting. Och så fick man ta väck skon ibland. I de flesta fall kunde man hitta det, det blev en träningssak.

Orsaken till att en häst haltade kunde t.ex. vara tryck. En häst kan trampa på en sten och få ett tryck,; den kan trampa på ett spik och få in i strålen eller i hoven. Om det var ett spik som hade gått in, då öppnade man där, och så fick man ju ihland lägga förband eller lägga täcksko på, det beror på. Och var det något som inte var i hoven, så fick man ta veterinären. Det fanns något som hette f å n g på hästhovat, och det är mycket på tunga hästar, det var ju rätt svårt. Som smed gav man sig inte på något annat än det som gällde fötterna. Det fick spatt, som man säger, då fick man ju sko dem så det lättade. Det var ju en sena som låg bak i hoven och den gick genom en skåra i benet och den hoppade av och låg vid sådan om och irriterade och så fick de spatt.

1930 blev jag självständig. Jag började i Billeberga, arrenderade en

smedja där. Det tog ju tre månader innan det kom igång så det kunde gå själv, men så fick jag Hedegården här uppe, 700 tunnland, och där var ju mycket arbete, och sedan så fick jag kunderna här uppe omkring allihopa, jag fick Hedegården och Brinkagården och.. Här bodde en gammal smed här, men han hade lagt av, han gjorde ingenting och han kunde ju inte sko. Och så byggde jag här uppe och då fick jag sex tusen i egnahemslån, och så fick jag låna ett par tusen av svärfar, men det räckte ju inte det heller, så fick jag låna ett par tusen av lantbrukarna. Smedjan kostade ~~sju~~ sex tusen sex hundra i uppförande. Verktyg köpte jag på auktion. Det bar sig så att i Hälsingborg lades ner en större verkstad, och jag tog dit, och där kunde man köpa ambultar och gängverktyg och rörverktyg och dyrt var det ju inte så fatligt på den tiden heller, och gasverk och det var sig bra så jag kom igång och så fick man ju en motorfläkt, en motor kostade då 125 kronor på två hästar, och fläkt kostade 90. Så det var ju inte så dyrt på den tiden, men det är ju skillnad, när man hade en och femtio i timmen. Jag hade kvartalsräkning, jag började med det. Hedegården ville ha månadsräkning, men det är ju värre, för man får inte själv räkningarna från firmorna med det samma, så blev det kvartalsräkningar. Så när det hade gått litet in på det nya kvartalet så skrev man ut, då hade man fått in det mesta i räkningar, på reservdelar och sådant. Hos leverantörerna hade man årskredit. Och så var det ju växel på det, som måste... så man hade det ju inte så fett på den tiden.

(Berättelse om försäljare Otto Melin:) Otto Melin han kom ju hit, han var ju fenomenal till att sälja. Han var ju hos Karl Hellberg förr, där uppe i Oderl junga, där sålde han. Och han kom ju hit, jag fick ju syn på honom, där han kom med bilen, så sade jag till gesällen: Säg till honom att jag inte är hemma. Ja, han kom i och hälsade på. "Är inte Mäster hemma", sade han. "Nej han är inte hemma i dag" sade han. Och så körde han ju neråt vägen och jag gick in i smedjan igen, Efter några minuter så vände han och kom hit. "Jaså Mäster här kommit hem". Och sedan så började han ju att sälja. Så sade jag: Ja, jag behöver inte något i dag. Ja, men kan du inte köpa litet bult, det säljer jag väldigt billigt. Ja, så köpte jag ju litet bult. Ja, sade han, det är ju inte mycket att skicka, Vi kan väl ta ett par pinna-hästskor - och litet järn och litet plåt. Ja, så köpte man ju litet grann. Och sedan fördubblade han det, så när det kom, så var där två-tre gånger så

mycket. Siste gång jag handlade av honom det var, det började bli litet sämre om. Här kom en långtradare hit och läste av, jag tror halva gården full med plåt och hästskor och järn. Och när jag kom hem blev jag rent förbluffad, jag var inte hemma, när den kom. Jag ringde till honom och sade till honom: Det har jag ju inte köpt det, det får ni hämta igen, det kan jag ju inte betala. Ja, det är inte så brått, sade han, det kan du betala sedan när det går, sade han, det frågte han inte efter. Och tur var det ju, för hästskorna steg ju där med tio kronor på stan till exempel. Så det betalte sig ju bra. Men han fick ju vänta ett och ett halvt år innan han fick det sista.

När jag började på Hedegården, så var där en smed till i Billeberga, han var sjuklig. Och så hade han ju den principen att han skulle ha skott hästarna hemma också alla på en gång; så var inte han så att han kunde göra det, så ringde han mig, jag hade varit där och frågat om han hade något arbete. Så ringde han om jag kunde sko, Då hade han fått gjort i ordning hästskor, Lindkvist i Norra Möinge hade riktat hästskor, som de hade hämtat och hade där uppe. Lindkvist tog aldrig ut till att sko, han sade, ta hit hästarna, så skall jag sko dem, men det ville ju inte han, utan jag tog ju det, och det var ju till att sko i två dagar det värsta man kunde, tolv-tretton hästar om dagen. När jag hade skorna riktade, så var tolv-tretton hästar tillräckligt. Jag har hört många smeder har talat om att de kan själv rikta skor och sko så många på dagen, men jag har aldrig lyckats se någon göra det.

Där uppe i Örkelljunga, i skogsbygden, där var nummer 4 i hästskor stora skor. Men här var sexor små skor, det var sällan de hade sexor, det blev mellan sjuor och tior. Det blev ju den skillnaden, mer arbete, tyngre hästar och de var inte så lättränade heller som de andra.

På Hedegården, som har styv jord, hade de två traktorer och i övrigt drevs allting med hästar, t.ex. bindare, fyra hästbindare, tre hästar på var. Och såmaskiner och gödnings-spridare gick för hästar. Och ringvältarna gick för hästar, slättermaskinerna gick för hästar, hästhackorna gick för hästar. Och där var ju reparationer oavbrutet, oavbrutet, jag hade gesäll hemma och så var det till att fara härimellan och gården. Så fort det var något som fattades om det var en plog eller vad det var, så fick man upp där.

Man var ju ambulerande.

Smådelar har jag ju inte gjort någonting. Uppe i Örkelljunga, där gjorde vi sådan där järnårder och det gjorde jag sedan i Öderljunga. Man svetsade ihop ett årder i järn alltsamman, det använde de mycket där uppe. Och sedan var jag i Perstorp, där gjorde vi tvätt-och potatiskokare. Vi gjorde till och med ett motorlok till Skrombergaverken och en del till ättiksfabriken, jag var ju därf i fyra och ett halvt år i Perstorp. Till ättiksfabriken gjorde vi stora portar med ramar till, de där retorterna de gjorde ättika i. Där uppe hade vi mycket extraarbete. Och grindar till monumentet här nere, Slaget vid Landskrona. Det är det enda egentligen som man kan visa jag har gjort. Ja, så gjorde jag betlossare, som jag sålde till Lilla Harrie. Betknivar och betgrepar smidde vi inte. Vi vässte betknivar, annars så köptes de, vi bara vässte dem, smidde ut dem. Där uppe i Örkelljunga gjorde vi korgknivar. Korgmakare fanns det många där uppe. Och då tog man en stålbit och två järnbitar och la ihop och svetsade ihop dem i fyren, och smidde en kniv.

Det var vissa smeder som lade an på att tillverka järnbeslag, litet konstsmide. Det ingick inte i en vanlig smeds arbete. Det enda jag har gjort i den vägen det är grindarna på monumentet här nere, det ritades ju av forskarna i Lund.

Man hade ingen organisation på den tiden, varken i Örkelljunga eller Öderljunga eller Billinge. Inte förrän 1925 hörde jag om en organisation, det var Nordvästra, Öderljunga- smeden och Perstorps- smeden, de kom med då i Nordvästra Skåne, det är det första jag har hört något om.

(På fråga om inte smederna höll kontakt med varandra i äldre tider och till exempel höll samma priser:) Nej det var nog inte så på den tiden, jag tror inte det. Där var t. ex. två smeder i Billinge, men de kunde inte prata med varandra.

Det var inte förrän jag kom till Sjöbo, som jag blev med i en organisation; då blev smederna där i Sjöbo organiserade. Det var inte vanligt då att gesäller var organiserade. När gesällerna blev organiserade, då fick vi smeder mycket bättre betalt.

Under första världskriget levde vi enkelt, men ändå kraftigt, kan man säga, både i Örkelljunga och i Oderljunga. När jag kom till Billinge, där var frun mycket fin på matlagning, de hade tre söner hemma, eller två söner och en dotter, och där var det ju riktigt förstklassigt, kan man säga.

Jag kommer inte ihåg några gamla namn på verktyg och liknande.

Jag hörde inte talas om gesällprov förrän senare, på trettio-talet. Smederna i vanliga smedjor var inte noga med att titta på betyg utan de frågade efter vad man kunde. Då brukade jag säga: ja, jag får ju prova och se vad jag kan, för det hände ju att man kom på en plats, där kunde det gå bra, kom man på en annan plats, där gick det inte bra. Jag var bland annat hos en som hette Larsson i Vellinge. Jag kom dit, och de hade en sidoblåsare till fyren och den kom jag aldrig överens med. Jag var van vid underblåsare, den blåser luften underifrån, och då blir det helt jämn fyr. Men med en sidoblåsare kommer blåsten ifrån sidan och skall gå under fyren och runtom och skall gå upp och om man då svetsade hjulringar, så fick man varmt i den ena kanten och inte i den andra, där skall en särskild teknik till det. Där de hade sidoblåsare, där började jag aldrig sedan.

(Om en uppsägning:) Och så blev där ju litet kludder en gång, så sade han till mig att om det inte passade, så kunde jag gå, och jag gick ju, och det var att ta på cykel och så fick man cykla från smedja till smedja och höra om de behövde någon. Om jag inte fick arbete på länge, så fick jag ta hem till far och så fick jag ju maten ett par dar och så fick man ju cykla hit och dit, och så fick man ju ta vad man kunde få.

Jag hörde inte talas om någon smed som begav sig utomlands.